

VENDIM
Nr. 23-2021-712, datë 27.7.2021

NË EMËR TË REPUBLIKËS

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, i përbërë nga:

Ilir Panda	kryesues;
Albana Boksi	anëtare;
Sokol Binaj	anëtar;
Sandër Simoni	anëtar;
Klodian Kurushi	anëtar,

sot, në datë 27.7.2021, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore çështjen penale, që u përket:

KËRKUES: Gjykata e Posaçme e Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar

OBJEKTI: Parashtrim i mosmarrëveshjes së kompetencës drejtuar Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Neni 90 e vijues të Kodit të Procedurës Penale.

Në çështjen penale:

VIKTIMA AKUZUESE: Lulzim Basha

I AKUZUARI: Erion Veliaj

Me pjesëmarrjen e Prokurorisë së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar

OBJEKTI: Gjykimin e të akuzuarit për veprën penale “Shpifja”, parashikuar nga neni 120/2, të Kodit Penal.

BAZA LIGJORE: Neni 120 i Kodit Penal, nenet 59, 60, 75/b, 83 dhe 89, të Kodit të Procedurës Penale; neni 8/2, i ligjit nr. 95/2016, “Për organizimin dhe funksionimin e institucioneve për të luftuar korrupsionin dhe krimin e organizuar”.

KOLEGJI PENAL I GJYKATËS SË LARTË,

pasi dëgjoi relatimin e gjyqtarit Ilir Panda, mbrojtësit e viktimës akuzuese, Lulzim Basha, që kërkuar nga Kolegji Penal zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës, duke përcaktuar Gjykatën e Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar si gjykatë kompetente, mbrojtësit e të akuzuarit, Erion Veliaj, që kërkuar zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës, duke përcaktuar Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë si gjykata kompetente, prokurorin e Prokurorisë së Posaçme, që kërkoj zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës, duke përcaktuar Gjykatën e Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar si gjykatë kompetente, si dhe bisedoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I. Rrethanat e çështjes

1. Shtetasi Lulzim Basha, me cilësinë procedurale penale të viktimës akuzuese, i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, me dy kërkesa penale, duke kërkuar gjykimin e të akuzuarit Erion Veliaj për veprën penale “Shpifja”, kryer botërisht, parashikuar nga neni 120, paragrafi i dytë i Kodit Penal, konkretisht me kërkesën penale nr. 115/11 akti, datë 5.10.2020 dhe kërkesën penale nr. 117 akti, datë 6.10.2020. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin datë 26.10.2020, ka vendosur bashkimin e këtyre dy kërkesave penale, në bazë të neneve 79 dhe 92, të Kodit të Procedurës Penale, dhe gjykimin e tyre në një të vetme.

2. Nga aktet rezulton se viktima akuzuese, Lulzim Basha, është Kryetar i Partisë Demokratike të Shqipërisë, ndërsa i akuzuari, Erion Veliaj është Kryetar i Bashkisë Tiranë. Viktima akuzuese ka pretenduar se i akuzuari, në datën 24.9.2020, ka qenë i ftuar në emisionin “Opinion”, në televizionin kombëtar “Klan”, dhe aty ka shpifur për viktimën akuzuese duke pretenduar edhe se ka prova për to. Gjithashtu, në datën 2.10.2020, ka qenë duke drejtuar fushatën elektorale në Tiranë dhe ka vijuar

të thellojë shpifjen në drejtim të viktimës akuzuese. Viktima akuzuese ka pretenduar se i akuzuari ka konsumuar veprën penale “Shpifja”, duke deklaruar një sërë thëniesh të pavërteta, prandaj i është drejtuar gjykatës me kërkesën objekt gjykimi.

3. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 11 akti, datë 2.2.2021, ka vendosur: *“Shpalljen e moskompetencës lëndore të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë për gjykimin e çështjes penale nr. 11 Regj. Themeltar, datë regjistrimi 5.10.2020, me viktимë akuzuese Lulzim Basha, të akuzuar Erion Veliaj, për veprën penale “Shpifja”, parashikuar nga neni 120/2 i Kodit Penal.*

Dërgimin e akteve Gjykatës së Posaçme së Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, si gjykatë kompetente për gjykimin e kësaj çështje penale.”.

4. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, ndër të tjera, ka arsyetuar se në rastin konkret kompetente për gjykimin e kësaj çështje është Gjykata e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar. Kjo pasi, në nenin 75/a, të K. Pr. Penale, nën titullin “Kompetencat e Gjykatës kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar”, parashikohet shprehimisht se: *“Gjykata kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar gjykon: a) krimet e parashikuara nga nenet 244, 244/a, 245, 245/1, 257, 258, 259, 259/a, 260, 312, 319, 319/a, 319/b, 319/c, 319/ç, 319/d, 319/dh dhe 319/e; b) çdo veprë penale e kryer nga grupi i strukturuar kriminal, organizata kriminale, organizata terroriste dhe banda e armatosur, sipas përcaktimeve të Kodit Penal; c) akuzat penale kundër Presidentit të Republikës, Kryetarit të Kuvendit, Kryeministrit, anëtarit të Këshillit të Ministrave, gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese dhe të Gjykatës së Lartë, Prokurorit të Përgjithshëm, Inspektorit të Lartë të Drejtësisë, Kryetarit të Bashkisë, deputetit, zëvendësministrit, anëtarit të Këshillit të Lartë Gjyqësor dhe të Këshillit të Lartë të Prokurorisë, dhe drejtuesve të institucioneve qendrore ose të pavarura të përcaktuara në Kushtetutë ose në ligj; ç) akuzat penale kundër ish-funksionarëve të mësipërm, kur vepra është kryer gjatë ushtrimit të detyrës.”.* Gjykata arsyeton se, nga faktet që viktimë akuzuese i atribuon të akuzuarit, rezulton se ky i fundit, në cilësinë e Kryetarit të Bashkisë Tiranë, ka shpifur ndaj viktimës akuzuese. Ndodhur në këto kushte, kompetente për ta gjykuar këtë çështje sipas nenit 75/a, germa “c”, të K. Pr. Penale, është Gjykata e Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar.

5. Aktet i kanë kaluar Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar. Përfaqësuesi i të akuzuarit dhe prokuroria kërkuar para gjykatës ngritjen e mosmarrëveshjes së kompetencës para Gjykatës së Lartë, pasi kanë pretenduar se kompetencën lëndore për gjykimin e kësaj çështje e ka Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë.

6. Gjykata e Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar, me vendimin nr. 27, datë 11.3.2021, ka vendosur: *“Ngritjen para Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë të çështjes së mosmarrëveshjes për kompetencë lëndore në shqyrtimin e çështjes penale nr. 77 Regj. Themeltar, datë 26.2.2021, me viktимë akuzuese Lulzim Basha, të akuzuar Erion Veliaj, për veprën penale “Shpifja”, të parashikuar nga neni 120/2 i Kodit Penal midis Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar dhe Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë.”.*

7. Gjykata e Posaçme, në ngritjen e mosmarrëveshjes së kompetencës, ndër të tjera, ka arsyetuar se në nenin 135/1 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, i cili ruan parashikimin e akteve ndërkombëtare për gjykatën e krijuar me ligj, parashikohet se: *“Pushteti gjyqësor ushtrohet nga Gjykata e Lartë, si dhe nga gjykatat e apelit e gjykatat e shkallës së parë, të cilat krijohen me ligj.”.* Në paragrafin e dytë, të nenit 135, po të ligjit themelor, parashikohet se: *“Gjykatat e posaçme gjykojnë veprat penale të korrupsionit dhe të krimin të organizuar, si dhe akuzat penale kundër Presidentit të Republikës, Kryetarit të Kuvendit, Kryeministrit, anëtarit të Këshillit të Ministrave, gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese dhe të Gjykatës së Lartë, Prokurorit të Përgjithshëm, Inspektorit të Lartë të Drejtësisë, Kryetarit të Bashkisë, deputetit, zëvendësministrit, anëtarit të Këshillit të Lartë Gjyqësor dhe të Këshillit të Lartë të Prokurorisë, dhe drejtuesve të institucioneve qendrore ose të pavarura të përcaktuara në Kushtetutë ose në ligj, si dhe akuzat kundër ish-funksionarëve të sipërpërmendur”.*

8. Po në nenin 148/dh/1, të Kushtetutës, përcaktohet se: *“Prokuroria e Posaçme ushtron ndjekjen penale dhe përfaqëson akuzën para gjykatave të posaçme të parashikuara në nenin 135, pika 2, të Kushtetutës, si dhe para Gjykatës së Lartë”.* Gjithashtu, formulimi i nenit 75/a, të ligjit procedural penal aktual, me ndryshimet e bëra në ligjin nr. 35/2017, është i ndryshëm në termat e përdorura nga dispozita

75/a/2, e K. Pr. Penale, para ndryshimeve të mësipërme, duke vënë në dukje qëllimin e legjislatorit në përcaktimin e kompetencës lëndore të Gjykatës së Posaçme, duke përfshirë subjektet e posaçme vetëm për akuzat penale, në ndryshim nga kompetenca e Gjykatës së Lartë si gjykatë e juridiksionit fillestar për këto subjekte.

9. Neni 75/a i Kodit të Procedurës Penale, me ndryshimet aktuale, në paragrafët e tij përshkruan, përdor termat: “krime”, “vepër penale” dhe “akuzë penale”, duke treguar dhe qëllimin e ligjvënësit në këtë detajim, lidhur me përcaktimin e kompetencës lëndore të Gjykatës së Posaçme. Në analizë gramatikore (literale) të termave të përdorur, kjo gjykatë analizon se paragrafi i parë/pika “a”, e nenit 75/a, i referohet termit “krime”, duke përjashtuar kundërvajtjet penale dhe duke mos lënë vend për diskutime, me citimin edhe të dispozitës përkatëse që emërton krimet që janë në kompetencën lëndore të Gjykatës së Posaçme.

10. Paragrafi i dytë/pika “b”, e nenit 75/a, i referohet termit “vepër penale” si term përgjithësues, por i kryer në një nga format e veçanta të bashkëpunimit (grupi i strukturuar kriminal, organizata kriminale, organizata terroriste dhe banda e armatosur), përkufizimi i të cilave jepet në nenin 28, të Kodit Penal, duke qenë tërësisht i qartë edhe ky parashikim i kompetencës lëndore nga ligjvënësi. Paragrafi i tretë dhe i katërt/pikat “c” dhe “ç”, të nenit 75/a, janë të lidhura mes tyre për shkak të subjekteve që u referohen dhe për shkak të referimit të të njëjtit term “akuzë penale”, e cila përmendet jo vetëm në nenin 75/a të ligjit procedural penal, por edhe në dispozita të tjera të tij, pa përkufizuar kuptimin e termit “akuzë penale” të përdorur.

11. Sipas jurisprudencës së GJEDNJ-së, nisur nga parashikimi i nenit 6, të Konventës Evropiane, koncepti “akuzë penale” ka një kuptim “autonom”, të pavarur prej kategorizimeve të përdorura nga sistemet juridike kombëtare të shteteve anëtare (Adolf k. Austrisë, §30). Koncepti i “akuzës” duhet të merret në kuptimin e Konventës. Prandaj, ai mund të përkufizohet si njoftimi zyrtar i një individi, nga ana e autoritetit kompetent, se mendohet që ka kryer një “vepër penale”, përkufizim ky që varet gjithashtu nga ekzistenca ose jo e “pasojave të rëndësishme në situatën e të dyshuarit” (Deweer k. Belgjikës, §§42 dhe 46; Eckle k. Gjermanisë, §73).

12. Përveç jurisprudencës së GJEDNJ-së, edhe teoria e së drejtës procedurale penale njeh termat akuzë penale dhe akuzë private në procesin penal, duke iu referuar me akuzë penale asaj të përpiluar nga prokurori në ushtrim të ndjekjes penale, në përputhje me funksionin kushtetues dhe procedural të tij, dhe akuzë private atë të ngritur nga viktimat akuzuese ndaj autorit të veprës penale, për vepra penale të parashikuara nga ligji penal. Në vlerësim të kësaj gjykate, mbështetur mbi kuadrin ligjor të analizuar me sipër, parashikimet e të cilit janë në harmoni dhe koherencë mes tyre, Gjykata kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar nuk është gjykatë kompetente dhe e krijuar me ligj për të gjykuar kërkesat e paraqitura nga viktimat akuzuese ndaj personave të akuzuar, të parashikuara nga neni 59 i Kodit të Procedurës Penale. Kërkesat me viktima akuzuese për veprat penale të parashikuara nga neni 59 i Kodit të Procedurës Penale duhet të gjykohen nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm.

13. **Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, në dhomë këshillimi, meqenëse ndërmjet gjykatave të juridiksionit të përgjithshëm dhe gjykatës së juridiksionit të posaçëm (GJKKO), si dhe Gjykatës së Lartë kishte qëndrime të ndryshme, në lidhje me çështjen se cila është gjykata kompetente për të shqyrtuar akuzat penale të viktimës akuzuese ndaj një subjekti të posaçëm, të parashikuar nga neni 75/a i Kodit të Procedurës Penale, me vendimin e datës 4.5.2021, vendosi kalimin e çështjes penale me nr. 52810-227-2021, datë regjistrimi 30.3.2021, për shqyrtim në seancë gjyqësore, me qëllim njësimin e praktikës gjyqësore në lidhje me çështjen:**

Cila është gjykata kompetente për gjykimin e akuzave penale të viktimës akuzuese ndaj një subjekti të posaçëm, të parashikuar nga neni 75/a i Kodit të Procedurës Penale?

14. Në seancë gjyqësore, mbrojtësit e viktimës akuzuese, Lulzim Basha, kërkuan nga Kolegji Penal zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës, duke përcaktuar Gjykatën e Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar si gjykatë kompetente, duke parashtruar këto argumente:

- Nga përmbajtja e neneve 75/a dhe 75/b, të KPP-së, të bie në sy fakti se kompetenca e gjykimit të kategorisë së subjekteve të posaçme/funksionarëve publikë, të cilët para ndryshimeve me ligjin nr. 35, viti 2017, ishin në kompetencë (juridiksion fillestar) të Gjykatës së Lartë, me shfuqizimin e pikës 2, të nenit 75/b, kompetenca lëndore për gjykimin e tyre i ka kaluar Gjykatës kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar. Por, ndërsa në nenin 75/b, pika 2, të KPP-së (para ndryshimeve me ligjin 35/2017), ligjvënësi parashikonte “veprat penale” të kryera nga funksionarët publikë, në dispozitën aktuale të nenit 75/a/“c”, të këtij kodi, bën fjalë për “akuza penale” kundër kësaj kategorie të veçantë të subjekteve të veprës penale.

- Dispozitat e Kodit të Procedurës Penale që normojnë ushtrimin e funksioneve të Gjykatës së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar dhe Prokurorisë së Posaçme pranë kësaj gjykate në gjykimin e akuzës penale ndaj funksionarëve publikë, nuk e kufizojnë gjykimin e tyre vetëm me shqyrtimin “akuzës publike” dhe as përjashtojnë “akuzën private”, por, kanë përcaktuar në kompetencë lëndore të asaj gjykate të gjithë “akuzat penale” pa përjashtim, në ngarkim të tyre, natyrisht kur vepra është kryer gjatë ushtrimit të detyrës.

- Gjykata Kushtetuese, në vendimin nr. 3/2008, ka arritur në përfundimin se përmbajtja e nenit 59/1, të Kodit të Procedurës Penale, nuk bie ndesh me nenin 148/1, të Kushtetutës. Ato plotësojnë njëri-tjetrin në funksion të harmonizimit më të mirë të interesit publik me atë privat. Ligjvënësi ka pasur për qëllim t’i krijojë mundësi individit të çmojë në mënyrë të pavarur shkallën e cenimit të interesave të tij dhe hapat që duhet të ndërmarrë ose jo për mbrojtjen juridike penale ose civile të tyre. Megjithatë, edhe në këto raste, ligji procedural penal nuk e shmang pjesëmarrjen e prokurorit në gjykimin e këtyre çështjeve. Prokurori jo vetëm merr pjesë në gjykimin e të pandehurit, por sipas rastit, kërkon dënimin ose pafajësinë e tij.

- Gjykata e Posaçme për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar e ka pranuar tanimë faktin që është kompetente në shqyrtimin e kësaj kërkesë dhe se sot ndodhemi përpara një praktike të unifikuar dhe të pranuar nga gjykatat e kompetencave të ndryshme. Për rrjedhojë, sot kemi të bëjmë me një praktikë të konsoliduar dhe ndaj ne kërkojmë që në unifikimin e praktikës gjyqësore Gjykata e Lartë të vendosi si gjykatë kompetente, për shqyrtimin e këtyre kërkesave penale, ku i akuzuar është një prej subjekteve të veçanta të ligjit, dhe më konkretisht të nenit 75/a, të Kodit të Procedurës Penale, të jetë Gjykata e Posaçme për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar.

15. Mbrojtësit e të akuzuarit, Erion Veliaj, kërkuar nga Kolegji Penal zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës, duke përcaktuar Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë si gjykatë kompetente, duke parashtruar këto argumente:

- Në teorinë e të drejtës procedurale penale, ndjekja penale nënkupton kryerjen e të gjitha veprimeve procedurale të parashikuara nga ligji, me qëllim vërtetimin e akuzës së ngritur nga prokurori. Procedimi i personit të akuzuar, për kryerjen e një vepre penale nga organi i ngarkuar me këtë funksion, përfshin hetimin e plotë nga organi i akuzës, mbi bazën e të cilit gjykata do të vendosë fajësinë ose pafajësinë e të dyshuarit për kryerjen e veprës penale. Procedimi penal është tagër e prokurorisë dhe i takon këtij organi, në bazë të nenit 148/1 të Kushtetutës dhe nenit 24/3 të KPP-së, të ushtrojë ndjekjen penale dhe të ngrejë akuzë publike në emër të shtetit, nëse ndodhet para kryerjes së një vepre penale, të parashikuar si të tillë nga Kodi Penal (shih vendimin nr. 3, datë 6.2.2008, të Gjykatës Kushtetuese).

- Akuzat private është akti me të cilin personi i dëmtuar manifeston vullnetin për të iniciuar procedimin penal dhe për të venë para përgjegjësisë autorin e një vepre penale nga e cila personit të dëmtuar, sipas vlerësimit të tij, i kanë ardhur pasoja negative. I dëmtuari akuzues mund të përcaktohet si titullar i interesit juridik të mbrojtur nga norma që pretendohet se është cenuar nga vepra penale dhe KPP-ja i njeh atij cilësinë e “subjektit të procesit” (shih vendimin nr. 27, datë 9.5.2012, të Gjykatës Kushtetuese).

- Sipas nenit 148/dh, të Kushtetutës, Prokuroria ushtron ndjekjen penale, si dhe përfaqëson akuzën përpara gjykatave të posaçme, të parashikuar nga neni 135/2 të Kushtetutës, si edhe para

Gjykatës së Lartë. Pra, është Kushtetuta ajo që ka përcaktuar funksionet e prokurorisë për ushtrimin e ndjekjes penale dhe përfaqësimin e akuzave përpara gjykatës së posaçme.

- Në të gjitha këto raste, akuza e ngritur përpara gjykatës së posaçme përfaqësohet nga Prokuroria e Posaçme pranë kësaj gjykate. Duke qenë kështu, edhe akuzat hetohen në të gjitha fazat nga Prokuroria e Posaçme. Veprat e hetuara janë përgjithësisht të rënda e që e cenojnë së tepërmi rendin publik.

- Në krahasim me akuzat që hetohen nga Prokuroria e Posaçme, akuza private ngrihet për vepra penale me një rrezikshmëri tepër të lehtë shoqërore dhe nuk e cenojnë rendin publik. Sipas nenit 148/dh, paragrafi i parë, i Kushtetutës, ndjekja penale dhe ngritja e akuzës penale ndaj funksionarëve publikë është e drejta ekskluzive e Prokurorisë së Posaçme, kurse ngritja e akuzës private është në tagrin ligjor të çdo personi të dëmtuar dhe kjo kërkon gjithashtu, domosdoshmërisht, praninë e prokurorit.

- Përgjatë zhvillimit të së drejtës procedurale penale, parashikohej se gjykimi i funksionarëve të lartë publikë bëhej në Gjykatën e Lartë, me juridiksion fillestar. Kjo gjykatë gjykonte të gjithë veprat e kryera nga këta funksionarë, pavarësisht nëse akuza ngrihej nga prokuroria apo vetë shtetasi, viktimë akuzuese.

- Rezulton se tashmë është bërë një ndarje në nivel kushtetues, sipas të cilit është Prokuroria e Posaçme ajo që përfaqëson akuzën përpara gjykatave të posaçme. Në çdo rast tjetër, pra, kur akuza përfaqësohet nga viktimë akuzuese, pikërisht për shkak të këtij parashikimi kushtetues, gjykata e posaçme nuk ka kompetencë që të gjykojë kërkesën e viktimës akuzuese.

- Në këndvështrimin historik apo të shkakut për të cilin janë krijuar organet e hetimit të posaçëm, ky konkluzion është i kuptueshëm dhe logjik, pasi veprat penale që ndiqen me kërkesën e viktimës nuk janë me rrezikshmëri të lartë shoqërore.

- Ligjvënësi ka pasur parasysh se nuk është në interesin publik ushtrimi i ndjekjes penale dhe, sipas rastit, dënimi i autorit të një veprë me pasoja të vogla ose të një mase të tillë që nuk rrezikojnë shëndetin, pasurinë apo jetën e të dëmtuarit. Ligjvënësi është përpjekur të vendosë një balancë sa më të drejtë midis interesave publikë, nga njëra anë, të përfaqësuar dhe të mbrojtura nga prokuroria, dhe interesave private nga ana tjetër, që lidhen ngushtë me individin, dhe që për këtë arsye mund të mbrohen drejtpërdrejt prej tij (shih vendimin nr. 03/2008, i Gjykatës Kushtetuese).

- Në bazë të dispozitave ligjore të sipërcituara, çmojmë se Gjykata e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar nuk është kompetente për gjykimin e akuzave private ndaj funksionarëve publikë sipas nenit 75/a, të K. Pr. Penale, pasi akuza përpara kësaj gjykate, sipas parashikimit kushtetues, neni 148/dh, përfaqësohet vetëm nga Prokuroria e Posaçme.

16. Prokurori pranë Prokurorisë së Posaçme kërkoi nga Kolegji Penal zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës duke përcaktuar Gjykatën e Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar si gjykatë kompetente, duke parashtruar ndër të tjera këto argumente:

- Në rastet kur ndaj një subjekti të posaçëm, të parashikuar nga neni 75/a i Kodit të Procedurës, ndjekja penale ushtrohet nga prokuroria, është krejtësisht e qartë që kompetenca për gjykimin e tij është e Gjykatës kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar. Por në rastin konkret, pyetja që shtrohet për diskutim është: “A jemi para gjykimit të një akuze penale ndaj shtetasit Erion Veliqaj, me funksion Kryetar i Bashkisë Tiranë?

- Kodi Penal, në nenin 120, parashikon “Shpifjen”, si vepër penale. Kjo dispozitë përcakton qartë, në dy paragrafë, anën objektive se si kryhet kjo vepër penale dhe masën konkrete të dënimit për autorët e kryerjes së saj. Kodi i Procedurës Penale, në nenin 59, parashikon që ndjekja penale në rastet e “Shpifjes” ushtrohet me kërkesë të të dëmtuarit (viktimë akuzuese). Ndërkohë prokurori merr pjesë në gjykimin e këtyre çështjeve dhe, sipas rastit, kërkon dënimin e të pandehurit ose pafajësinë e tij.

- Për sa më sipër, është krejtësisht e qartë që “Shpifja” është një vepër penale e dënueshme, e parashikuar në Kodin Penal. Për autorët e kryerjes së kësaj veprë penale Kodi Penal parashikon masa konkrete dënimi, të cilat ndryshojnë nga paragrafi i parë në të dytin në varësi të rrethanave të kryerjes së veprës. Kërkesa për fillimin e gjykimit ndaj të pandehurit paraqitet drejtpërdrejt në gjykatë nga i dëmtuari (viktima akuzuese), i cili paraqet dhe provat përkatëse për të vërtetuar akuzën dhe për të kërkuar dëmshpërblimin e dëmit. Prokurori merr pjesë në gjykim dhe në përfundim të gjykimit kërkon dënimin e të pandehurit ose pafajësinë e tij.

- Parashikimet e mësipërme ligjore përcaktojnë qartë se në rastet e ndjekjes penale me kërkesë të dëmtuarit (viktima akuzuese), jemi para një situatë ku pretendohet se ka ndodhur një vepër penale, por që kërkesën për gjykim dhe paraqitjen e provave e bën i dëmtuari, ndërkohë prokurori merr pjesë pasiv gjatë shqyrtimit gjyqësor dhe në përfundim, në varësi të provave të paraqitura nga i dëmtuari, kërkon para gjykatës dënimin ose pafajësinë e të pandehurit. Kjo lloj zgjidhjeje ligjore është dhënë nga ligjvënësi nisur nga rrezikshmëria më e ulët shoqërore e këtyre veprave penale dhe autorëve të dyshuar, por nga kjo zgjidhje procedurale nuk mund të vihet në dyshim fakti se jemi para një akuze penale kundër një të pandehuri për të cilën do të shprehet me vendim gjykata nëse është fajtor ose i pafajshëm.

- Kodi Procedurës Penale, në nenin 75/a/c, përcakton Gjykatën kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar si gjykatë kompetente për gjykimin e akuzave penale kundër subjekteve të posaçme (në rastin konkret Kryetari i Bashkisë Tiranë). Kjo është e shprehur qartë dhe në asnjë moment nuk përmendet apo nënkuptohet fakti që Gjykata kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar është kompetente vetëm për shqyrtimin e akuzave penale të paraqitura nga prokuroria dhe jo për ato të paraqitura nga të dëmtuarit (viktima akuzuese).

- Nga sa më sipër, bazuar në nenet 91, 438 dhe 441/2, të Kodit të Procedurës Penale, kërkojmë njësimin e praktikës gjyqësore duke formuluar rregullin e së drejtës për çështjen e shtruar për zgjidhje: *“Në rastet e gjykimit të akuzave penale të viktimës akuzuese ndaj një subjekti të posaçëm, të parashikuar nga neni 75/a i Kodit të Procedurës Penale, gjykatë kompetente është Gjykata e Posaçme e Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar.”*

II. Vlerësimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë

17. Paraprakisht, vlen të evidentohet fakti i ndryshimeve ligjore që ka pësuar Kodi i Procedurës Penale me ligjin nr. 41/2021, hyrë në fuqi në datën 29.5.2021. Në nenin 38, të ligjit nr. 41/2021, mbi dispozitat tranzitore, parashikohet se: *“1. Përbërja e trupave gjykues, si dhe procedura e gjykimit në Gjykatën e Lartë rregullohet sipas përcaktimeve të këtij ligji, pavarësisht parashikimeve të ndryshme në ligje të tjera. 2. Rekursin e paraqitura, por ende të pasqyrtuara, konsiderohen të pranueshme nëse plotësojnë parashikimet e ligjit në fuqi në kohën e depozitimit të tyre”*. Në kuptim të kësaj dispozite, në lidhje me formimin e trupit gjykues, si dhe procedurën e gjykimit, Kolegji Penal zbaton parashikimet e ligjit nr. 41/2021, ndërsa në lidhje me kushtet e pranueshmërisë së rekursit, i referohet ligjit procedural që ka qenë në fuqi në kohën e depozitimit të tij.

18. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë (në vijim Kolegji) vlerëson se në çështjen në shqyrtim ekziston konflikti për kompetencë, pasi dy gjykata të ndryshme, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe Gjykata e Posaçme e Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar (në vijim GJKKO), nuk pranojnë të gjykojnë çështjen e paraqitur, konkretisht kërkesën e paraqitur nga viktima akuzuese, Lulzim Basha, kundër të akuzuarit, Erion Veliaj, sipas nenit 59 të Kodit të Procedurës Penale (në vijim K. Pr. Penale).

19. Kodi i Procedurës Penale, në kreun II, seksionin V, titulluar “Mosmarrëveshjet për kompetencat”, nenet 89, 90 dhe 91, të Kodit të Procedurës Penale, ka parashikuar rastet e mosmarrëveshjeve, mënyrën e parashtrimit të tyre dhe zgjidhjen e mosmarrëveshjeve për kompetencë. Neni 89/1 i Kodit të Procedurës Penale parashikon: *“Ka mosmarrëveshje, në çdo gjendje a shkallë të procedimit, kur dy a më shumë gjykata në të njëjtën kohë marrin ose nuk pranojnë të marrin për shqyrtim të njëjtën akuzë, që i atribuohet të njëjtës person.”*

20. Neni 90 i këtij Kodi parashikon parashtrimin e mosmarrëveshjes në këtë mënyrë: *“Mosmarrëveshja mund të parashtrohet nga prokurori pranë njëres prej gjykatave në mosmarrëveshje ose nga i pandehuri dhe palët private. Parashtrimi paraqitet në sekretarinë e njëres prej gjykatave në mosmarrëveshje, me kërkesë të shkruar e të motivuar, të cilës i bashkohet dokumentacioni i nevojshëm. 2. Gjykata që ngre çështjen e mosmarrëveshjes, merr vendim, me të cilin i paraqet Gjykatës së Lartë kopjen e akteve të nevojshme për zgjidhjen e saj, duke treguar palët dhe mbrojtësit. 3. Gjykata që ka dhënë vendimin, njofton menjëherë gjykatën në mosmarrëveshje.”*

21. Neni 91 e në vijim, i Kodit parashikon: *“1. Mosmarrëveshjet zgjidhen nga Gjykata e Lartë me vendim. Gjykata merr të dhënat, aktet dhe dokumentet që i çmon të nevojshme. 2. Vendimi u komunikohet menjëherë gjykatave në mosmarrëveshje, prokurorive përkatëse, të pandehurit dhe palëve private.”*

22. Kolegji vlerëson se parashtrimi i Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar nuk është i drejtë, prandaj aktet duhet t'i kthehen kësaj gjykate, me qëllim vazhdimin e gjykimit të çështjes, referuar argumentimit që do të trajtohet në vijim. Gjithashtu, Kolegji Penal, në dhomën e këshillimit të datës 4.5.2021, vendosi kalimin e çështjes në seancë gjyqësore, me qëllim njësimin e praktikës gjyqësore, në lidhje me çështjen se cila është gjykata kompetente për të shqyrtuar akuzat penale të viktimës akuzuese ndaj një subjekti të posaçëm, të parashikuar nga neni 75/a, i Kodit të Procedurës Penale. Fillimisht, Kolegji çmon me vend të sqarojë se përse lindi nevoja për njësim të praktikës gjyqësore, në lidhje me çështjen objekt gjykimi, dhe përse është e nevojshme të përcaktohet çështja/çështjet që do të shtrohen për njësim nga Kolegji.

23. Kolegji vlerëson se vendimmarrja e tij, në lidhje me çështjen e mësipërme, duhet të shërbejë si vendimmarrje njësuere, pasi është konstatuar se ndërmjet gjykatave të juridiksionit të përgjithshëm dhe gjykatës së juridiksionit të posaçëm, Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar (GJKKO), si dhe Gjykatës së Lartë ka qëndrime të ndryshme në lidhje me çështjen se cila është gjykata kompetente për të shqyrtuar akuzat penale të viktimës akuzuese ndaj një subjekti të posaçëm, të parashikuar nga neni 75/a, i Kodit të Procedurës Penale.

24. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2021-254, datë 19.3.2021, ka vendosur: *“Zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës ndërmjet Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe Gjykatës së Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, duke përcaktuar si Gjykatë kompetente për gjykimin e çështjes Gjykatën e Shkallës së Parë për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar.”* Nga ana tjetër, konstatohet se në Gjykatën e Lartë janë paraqitur një sërë çështjesh për mosmarrëveshje kompetence ndërmjet gjykatave të juridiksionit të përgjithshëm dhe gjykatës së juridiksionit të posaçëm (GJKKO), në lidhje me çështjen e mësipërme. Rezulton se midis këtyre gjykatave ka qëndrime të ndryshme se cila është gjykata kompetente për të shqyrtuar akuzat penale të viktimës akuzuese ndaj një subjekti të posaçëm, të parashikuar nga neni 75/a, i Kodit të Procedurës Penale.

25. Për këto arsye, Kolegji vlerëson se jemi në kushtet që Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë duhet të shprehet me një vendimmarrje njësuere, konform nenit 438/1, të K. Pr. Penale, që parashikon: *“Kolegji Penal, kryesisht ose me kërkesë të palëve, mund të vendosë nisjen e procedurës së gjykimit për të njësuar ose ndryshuar praktikën gjyqësore.”*

26. Kolegji Penal, në dhomë këshillimi, vendosi që çështja e shtruar për njësim të praktikës gjyqësore nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë duhet të jetë si më poshtë:

- Cila është gjykata kompetente për gjykimin e akuzave penale të viktimës akuzuese ndaj një subjekti të posaçëm, të parashikuar nga neni 75/a, i Kodit të Procedurës Penale?

27. Pasi trajtoi arsyen e njësimin të praktikës gjyqësore, në lidhje me çështjen e mësipërme dhe çështjen e shtruar për njësim, Kolegji vendos të ndalet në trajtimin e pyetjes njësuere dhe në vijim në zgjidhjen e çështjes konkrete. Në çështjen objekt gjykimi, rezulton se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka shpallur moskompetencën lëndore për gjykimin e çështjes penale, me argumentimin se kemi të bëjmë me një akuzë penale të ngritur ndaj Kryetarit të Bashkisë Tiranë. Ky është një subjekt

i posaçëm dhe referuar nenit 75/a, të K. Pr. Penale, kompetencën lëndore për gjykimin e akuzave penale të ngritur ndaj tij, sipas Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, e ka Gjykata e Posaçme.

28. Nga ana tjetër, GJKKO-ja, në parashtrimin e mosmarrëveshjes së kompetencës, ka parashtruar se neni 75/a, i K. Pr. Penale, kur i referohet akuzës penale nuk përfshin akuzën e ngritur nga viktima akuzuese, sipas nenit 59, të K. Pr. Penale. Sipas GJKKO-së kjo është akuza private e njohur në të drejtën procedurale penale, e cila nuk përfshihet në kuptimin e akuzës penale që përcakton neni 75/a, i K. Pr. Penale, si kompetencë lëndore e Gjykatës së Posaçme. Kompetencë e saj është gjykimi vetëm i akuzave penale ndaj subjekteve të posaçme, akuza që përfaqësohen në gjykim nga Prokuroria e Posaçme, ndërsa akuzat e tjera të ashtuquajtura private, janë kompetencë e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm.

29. Neni 75/a i K. Pr. Penale (i ndryshuar me ligjin nr. 41/2021) përcakton kompetencën lëndore të Gjykatës kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar, në këtë mënyrë: *“Gjykata kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar gjykon: a) krimet e parashikuara nga nenet 230, 230/a, 230/b, 230/c, 230/ç, 231, 232, 232/a, 232/b, 233, 234, 234/a, 234/b, 244, paragrafi 2, 244/a, 245, 245/1, paragrafët 2 dhe 4, 257, 258, paragrafi 2, 259, paragrafi 2, 259/a, 260, 312, 319, 319/a, 319/b, 319/c, 319/ç, 319/d, 319/db, 319/e, 328 dhe 328/b të Kodit Penal;*

b) çdo veprë penale e kryer nga grupi i strukturuar kriminal, organizata kriminale, organizata terroriste dhe banda e armatosur, sipas përcaktimeve të Kodit Penal;

c) akuzat penale kundër Presidentit të Republikës, Kryetarit të Kuvendit, Kryeministrit, anëtarit të Këshillit të Ministrave, gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese dhe të Gjykatës së Lartë, Prokurorit të Përgjithshëm, Inspektorit të Lartë të Drejtësisë, kryetarit të Bashkisë, deputetit, zëvendësministrit, anëtarit të Këshillit të Lartë Gjyqësor dhe të Këshillit të Lartë të Prokurorisë, dhe drejtuesve të institucioneve qendrore ose të pavarura të përcaktuara në Kushtetutë ose në ligj;

ç) akuzat penale kundër ish-funksionarëve të mësipërm, kur vepra është kryer gjatë ushtrimit të detyrës.”

30. Në çështjen objekt gjykimi, para Kolegjit shtrohet detyra e interpretimit të termit “akuzë penale” parashikuar nga pika “c” dhe “ç”, e nenit 75/a të K. Pr. Penale. Në kuadër të zgjidhjes drejtë të çështjes objekt gjykimi nga ky Kolegj, lind nevoja për përcaktimin, nëse tek akuza penale e përcaktuar nga neni 75/a i Kodit përfshihen edhe kërkesat e paraqitura nga viktima akuzuese kundër subjekteve të posaçme, sipas nenit 59 të K. Pr. Penale.

31. Kolegji vlerëson të nevojshëm rikonfirmimin e qëndrimit se kompetenca nuk është gjë tjetër veçse sasia e juridiksionit ose masa e juridiksionit që i është dhënë në ushtrimin e funksioneve të saj çdo gjykate. Ky Kolegj thekson se kompetenca lëndore përbën një nga parakushtet procedurale, me qëllim që gjykata të marrë në shqyrtim themelin e pretendimeve dhe të prapësimeve të palëve. Mungesa e kompetencës lëndore për një forum gjyqësor bën që çdo veprimtari procedurale e kryer prej tij të konsiderohet nul. Shkelja e dispozitave që normojnë këtë lloj kompetence është e tillë që nuk mund të anashkalohet nga gjykata e shkallës së parë që shqyrton çështjen dhe as të vlefësohet nga shkallët më të larta të pushtetit gjyqësor, edhe sikur çështja të jetë zgjidhur drejtë (*shih vendimin nr. 917, datë 11.5.2017, të Kolegjit Administrativ të Gjykatës së Lartë*).

32. Kompetenca lëndore është një parakusht procedural, i cili determinon konceptin e gjykatës së krijuar me ligj. “Gjykata e krijuar me ligj” është pjesë e parimit të procesit të rregullt ligjor të parashikuar edhe nga neni 6/1, i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (në vijim KEDNJ). Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut, në jurisprudencën e saj të konsoliduar, ka trajtuar kuptimin e “gjykatës së krijuar me ligj”, duke përcaktuar se në kuadër të procesit të rregullt ligjor gjykatat gjithmonë duhet të jenë të krijuara me ligj. Kjo shprehje pasqyron parimin e shtetit të së drejtës që është pjesë e pandarë e sistemit të mbrojtjes së të drejtave të njeriut, parashikuar nga

KEDNJ-ja dhe Protokollet e saj.¹ Një organ i pa krijuar me ligj, do të privohej nga legjitimiteti i kërkuar në një shoqëri demokratike për të dëgjuar ankesat e individëve.²

33. Termi “ligj”, në kuptim të nenit 6/1 të KEDNJ-së, sipas jurisprudencës së GJEDNJ-së, përfshin, në veçanti, jo vetëm legjislacionin që përcakton krijimin dhe funksionimin (kompetencën) e organeve gjyqësore por edhe çdo dispozitë ligjore të legjislacionit të brendshëm që, nëse shkelet, do ta shndërronte pjesëmarrjen e një ose më shumë gjyqtarëve në shqyrtimin e një çështje konkrete në një pjesëmarrje të paligjshme.³ Shprehja “e caktuar me ligj” përfshin bazën ligjore për ekzistencën e gjykatës, pajtueshmërinë e veprimtarisë së gjykatës me normat e veçanta që rregullojnë veprimtarinë e saj, si dhe përbërja (kompozimi) e gjykatës në çdo rast që ajo merr në shqyrtim.⁴

34. Doktrina dhe jurisprudenca kushtetuese evropiane, ndër vite, kanë përpunuar disa kritere themelore, për të garantuar që shtetasi do të gjykohej nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme. Para së gjithash, gjykata duhet të jetë e krijuar me ligj, ku të jetë përcaktuar qartë kompetenca lëndore dhe tokësore e saj në shqyrtimin e çështjeve. Me fjalë të tjera, ligji për krijimin e gjykatës duhet t'i paraprijë shqyrtimit të çështjeve konkrete⁵ dhe ky është rregulli i përgjithshëm se si një gjykatë e zakonshme merr juridiksion dhe kompetencë për çështjet. Megjithatë në të drejtën pozitive procedurale penale, në fuqi, në Republikën e Shqipërisë nuk parashikohet në mënyrë eksplicite parimi i gjyqtarit natyral të çështjes, dispozitat ligjore në frymën e tyre, parimet kushtetuese dhe sidomos jurisprudenca e Gjykatës Kushtetuese ka pranuar se rendi juridik, një ndër elementet kryesor të gjykatës së caktuar me ligj, ka standardin e gjyqtarit natyral, standard⁶ i cili është nga ana tjetër edhe e drejtë themelore e individit. Qëllimi i krijimit dhe mbrojtjes kushtetuese të kësaj figure shtetërore është te nevoja për të qenë tej çdo dyshimi dhe mundësie e paanshme përgjatë gjithë procesit gjyqësor. Nëpërmjet këtij parimi dhe kësaj figure ligjore të autoritetit shtetëror kompetent për të zgjidhur një mosmarrëveshje, shteti i së drejtës siguron garantimin e mbrojtjes së të drejtave dhe lirive themelore të njeriut nëpërmjet një gjyqtari kompetent, të pavarur dhe të paanshëm.

35. Kjo do të thotë se në momentin kur çdo subjekt është bërë titullar i një procesi gjyqësor dhe përballë tij Republika ka caktuar një gjyqtar apo trupë gjykuese, që në kohën dhe momentin e caktimit ka marrë juridiksion dhe kompetencë, çdo lloj kompetence, në bazë dhe për zbatim të ligjit, ka garancinë e akteve të gjithëpushtetshme juridike se nuk do të ketë mundësi që ky gjyqtar apo trupë gjykuese të spostohet, ndryshohet (*translatio iudicii*) apo të shndërrohet me vonë *ex ante factum* në gjykatë/gjyqtar pa juridiksion ose jokompetent. Bëjnë përjashtim këtu rastet kur gjykata suprimohet dhe nuk ekziston më apo kur Kushtetuta, marrëveshja ndërkombëtare apo ligji me shumicë të cilësuar, për arsye objektive dhe reformuese të institucioneve të drejtësisë, urdhërojnë në mënyrë eksplicite, nëpërmjet dispozitave tranzitore, ndryshe (*shih vendimin njëses të Kolegji Penal të Gjykatës së Lartë nr. 00-2018-148, datë 4.4.2018*).

36. Duke iu rikthyer çështjes së shtruar për njësim, Kolegji vlerëson se për të përcaktuar në mënyrë të qartë kuptimin e akuzës penale, të përcaktuar nga neni 75/a i K. Pr. Penale, është e nevojshme të ndalet në interpretimin historik, logjik, sistematik e së fundi në interpretimin literal të dispozitës.

¹ Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Themelore, *Jorgic v Germany* nr. aplikimi 74613/01, datë 12.7.2007, paragrafi i 64; *Richert v Poland* nr. aplikimi 54809/07, datë 25.1.2012, paragrafi 41.

² Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Themelore, *Lavents v Latvia* nr. aplikimi 58422/00, datë 28.2.2003, paragrafi 114; *Gorgiladze v Georgia*; nr. aplikimi 4313/04, datë 20.10.2009, paragrafi 67; *Kontalexis v Greece* nr. aplikimi 59000/08, datë 21.11.2011, paragrafi 38.

³ Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Themelore, *Pandjikidzeandothers v Georgia* nr. aplikimi 30323/02, datë 27.1.2010, paragrafi 104.

⁴ Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe Liritë Themelore, *Posokhov v Russia* nr. aplikimi 63486/00, datë 4.6.2003, paragrafi 39; *Fatullayev v Azerbaijan* nr. aplikimi 40984/07, datë 4.10.2010, paragrafi 144.

⁵ Shiko vendimin nr. 31, datë 5.7.2011, të Gjykatës Kushtetuese.

⁶ Shiko vendimin nr. 31, datë 5.7.2011, të Gjykatës Kushtetuese.

37. Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, e miratuar në vitin 1998, në nenin 141 parashikonte: *“Gjykata e Lartë ka juridiksion fillestar dhe rishikues. Ajo ka juridiksion fillestar kur gjykon akuzat penale kundër Presidentit të Republikës, Kryetarit dhe anëtarëve të Këshillit të Ministrave, deputetëve, gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë dhe gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese.”*. Gjykata e Lartë, sipas këtij parashikimi kushtetues, kishte juridiksion fillestar të gjykonte akuzat penale kundër funksionarëve të lartë shtetërorë. Gjykata e Lartë gjykonte të gjitha akuzat penale të ngritura ndaj funksionarëve të lartë shtetërorë, pavarësisht faktit nëse akuza përfaqësohej në gjykim nga Prokuroria e Përgjithshme, apo nëse ishte akuzë me të dëmtuar akuzues, sipas nenit 59, të K. Pr. Penale. Në juridiksionin fillestar që Kushtetuta i kishte dhënë Gjykatës së Lartë nuk është vënë ndonjëherë në diskutim fakti nëse akuzat e ngritura nga viktimat/i dëmtuarit akuzues ishin apo jo në kompetencë të saj, pasi çdo akuzë penale e ngritur ndaj subjekteve të posaçme shqyrtohej nga Gjykata e Lartë. Një parashikim i tillë lidhej me garancitë e nevojshme që Kushtetuta ofronte për gjykimin e këtyre subjekteve, për shkak të cilësive të tyre të posaçme dhe funksionit që ushtronin, të lidhur ngushtësisht me interesin publik. Parashikimi kushtetues nuk bënte dallim nëse akuza përfaqësohej nga Prokuroria e Përgjithshme apo nga një subjekt privat, sipas nenit 59 të K. Pr. Penale.

38. Nga ana tjetër, neni 75/b i K. Pr. Penale, para ndryshimeve të miratuara me ligjin nr. 35/2017, parashikonte: *“Gjykata e Lartë gjykon në shkallë të parë, me trup gjykues të përbërë nga 5 gjyqtarë, të caktuar me short, veprat penale të kryera nga Presidenti i Republikës, deputetët, Kryeministri dhe anëtarët e Këshillit të Ministrave, gjyqtarët e Gjykatës Kushtetuese dhe gjyqtarët e Gjykatës së Lartë, kur këta janë në këto funksione në kohën e gjykimit.”*.

39. Më datë 11.8.2016, hynë në fuqi ndryshimet e Kushtetutës, në kuadër të paketës normative të Reformës në Drejtësi. Referuar këtyre ndryshimeve, rezulton se, aktualisht neni 135 i Kushtetutës parashikon: *“Gjykatat e posaçme gjykojnë veprat penale të korrupsionit dhe të krimit të organizuar, si dhe akuzat penale kundër Presidentit të Republikës, Kryetarit të Kuvendit, Kryeministrit, anëtarit të Këshillit të Ministrave, gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese dhe të Gjykatës së Lartë, Prokurorit të Përgjithshëm, Inspektorit të Lartë të Drejtësisë, Kryetarit të Bashkisë, deputetit, zëvendësministrit, anëtarit të Këshillit të Lartë Gjyqësor dhe të Këshillit të Lartë të Prokurorisë, dhe drejtuesve të institucioneve qendrore ose të pavarura të përcaktuara në Kushtetutë ose në ligj, si dhe akuzat kundër ish-funksionarëve të sipërpërmendur.”*.

40. Me ndryshimet e miratuara me ligjin nr. 76/2016, datë 22.7.2016, në dallim nga sa parashikohej më parë në nenin 135 të Kushtetutës së pandryshuar, ndryshimet e kësaj dispozite, në pikën 2, parashikuan krijimin e një gjykate të posaçme penale, kompetenca lëndore e së cilës parashikohej drejtpërdrejtë në Kushtetutë, njëllë sikurse parashikohej juridiksioni fillestar penal i Gjykatës së Lartë në nenin 141, pika 1, të Kushtetutës së pandryshuar. Më tej ndryshimet kushtetuese prekën edhe nenin 148 të Kushtetutës, ku ndër të tjera u përcaktua edhe kompetenca lëndore e ndjekjes penale dhe përfaqësimit të akuzës në gjyq për prokurorinë. Pika 4, e kësaj dispozite kushtetuese, parashikon se: *“Prokuroria e Posaçme dhe Njësia e Posaçme Hetimore për ndjekjen penale dhe hetimin e veprave penale të korrupsionit, krimit të organizuar dhe çështjeve penale sipas nenit 135, paragrafi 2, të Kushtetutës janë të pavarura nga Prokurori i Përgjithshëm. Njësia e Posaçme Hetimore është në varësi të Prokurorisë së Posaçme.”*.

41. Ndryshimet kushtetuese prekën edhe juridiksionin fillestar penal të Gjykatës së Lartë, duke e hequr këtë atribut të ushtrimit të pushtetit gjyqësor nga kjo gjykatë dhe duke e bërë pjesë integrale të juridiksionit të specializuar penal të gjykatës së posaçme, sipas nenit 135, pika 2, të Kushtetutës. Gjithashtu, juridiksioni fillestar i ushtrimit të ndjekjes penale dhe përfaqësimit të akuzës në gjyq i Prokurorisë së Përgjithshme, sipas nenit 141, pika 1, të pandryshuar, të Kushtetutës, i kaloi Prokurorisë së Posaçme.

42. Ky ndryshim i Kushtetutës është pasqyruar edhe në nenin 75/a, të K. Pr. Penale, i ndryshuar me ligjin nr. 35/2017 dhe me ligjin nr. 41/2021, datë 23.3.2021, i cili parashikon se: *“Gjykata për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar gjykon: a) krimet e parashikuara nga nenet 244, 244/a, 245, 245/1, 257, 258, 259, 259/a, 260, 312, 319, 319/a, 319/b, 319/c, 319/ç, 319/d, 319/dh dhe 319/e; b) çdo veprë*

penale e kryer nga grupi i strukturuar kriminal, organizata kriminale, organizata terroriste dhe banda e armatosur, sipas përcaktimeve të Kodit Penal; c) akuzat penale kundër Presidentit të Republikës, Kryetarit të Kuvendit, Kryeministrit, anëtarit të Këshillit të Ministrave, gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese dhe të Gjykatës së Lartë, Prokurorit të Përgjithshëm, Inspektorit të Lartë të Drejtësisë, kryetarit të bashkisë, deputetit, zëvendësministrit, anëtarit të Këshillit të Lartë Gjyqësor dhe të Këshillit të Lartë të Prokurorisë, dhe drejtuesve të institucioneve qendrore ose të pavarura të përcaktuara në Kushtetutë ose në ligj; ç) akuzat penale kundër ish-funksionarëve të mësipërm, kur vepra është kryer gjatë ushtrimit të detyrës.”.

43. Nga tërësia e dispozitave të mësipërme, arrihet në përfundimin se juridiksioni fillestar që Kushtetuta parashikonte për Gjykatën e Lartë u suprimua, duke i dhënë asaj të drejtën vetëm të gjykimin të çështjeve, lidhur me zbatimin dhe interpretimin e ligjit, referuar nenit 141/1 të Kushtetutës, që parashikon: *“Gjykata e Lartë shqyrton çështje lidhur me kuptimin dhe zbatimin e ligjit për të siguruar njësimin ose zhvillimin e praktikës gjyqësore, sipas ligjit.”.*

44. Kolegji vë në dukje se, pas ndryshimeve kushtetuese të miratuara me ligjin nr. 76/2016, datë 22.7.2016, Gjykata e Lartë nuk ka më juridiksion fillestar për gjykimin e akuzave penale ndaj funksionarëve të lartë shtetërorë. Kompetencën lëndore për gjykimin e subjekteve të posaçme e ka Gjykata e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar, kompetencë lëndore që përcaktohet në nenin 75/a, të K. Pr. Penale. Pra, pas ndryshimeve kushtetuese dhe ligjore, rezulton se kompetenca që kishte Gjykata e Lartë për të gjykuar: ... *“akuzat penale kundër Presidentit të Republikës, Kryetarit dhe anëtarëve të Këshillit të Ministrave, deputetëve, gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë dhe gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese ...”,* i ka kaluar Gjykatës së Posaçme, e cila ndër të tjera, gjykon: ... *“akuzat penale kundër Presidentit të Republikës, Kryetarit të Kuvendit, Kryeministrit, anëtarit të Këshillit të Ministrave”.*

45. Nga interpretimi i mësipërm historik, Kolegji arrin në përfundimin se juridiksioni fillestar për gjykimin e akuzave penale ndaj funksionarëve të lartë shtetërorë i ka kaluar në bllok Gjykatës së Posaçme, e cila, sipas të njëjtit parashikim ligjor, ka të drejtë të gjykojë po akuzat penale të ngritura ndaj këtyre funksionarëve apo akuzat penale kundër ish-funksionarëve të mësipërm, kur vepra është kryer gjatë ushtrimit të detyrës. Në këtë linjë arsyetimi, në kushtet kur Gjykata e Lartë gjykonte çdo akuzë penale ndaj funksionarëve të lartë shtetërorë, pavarësisht nëse ajo përfaqësohej nga Prokuroria e Përgjithshme apo ngrihej nga i dëmtuari akuzues edhe Gjykata e Posaçme aktualisht ka kompetencë lëndore të gjykojë të gjitha akuzat penale të ngritura ndaj këtyre funksionarëve të lartë shtetërorë, pa u bërë një diferencim, në lidhje me akuzat e ngritura nga viktima akuzuese, sipas nenit 59, të K. Pr. Penale.

46. Përfundimi i mësipërm arrihet nga Kolegji edhe po të bëhet interpretimi logjik i dispozitave të mësipërme, duke identifikuar qëllimin e ligjvënësit në bërjen e ndryshimeve kushtetuese dhe ligjore. Gjykata e Posaçme e Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar rregullohet me ligjin nr. 98/2016, *“Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë”.* Qëllimi i krijimit të kësaj gjykate ishte krijimi i një gjykate të juridiksionit të posaçëm, e cila do të gjykonte një kategori të caktuar veprash penale që kanë një rrezikshmëri të theksuar shoqërore, për të cilat lindi nevoja për t’u gjykuar nga një gjykatë e posaçme, në kuadër të nevojës për të luftuar korrupsionin dhe veprat penale në fushën e krimit të organizuar, prioritet i shtetit shqiptar, në kuadër të paketës ligjore për reformimin e drejtësisë.

47. Gjykata e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar u krijua në radhë të parë si një gjykatë veprash, pra me qëllimin për të gjykuar një kategori të caktuar veprash penale me rrezikshmëri të lartë shoqërore dhe që cenojnë dukshëm rendin publik; krimet e parashikuara nga nenet 230, 230/a, 230/b, 230/c, 230/ç, 231, 232, 232/a, 232/b, 233, 234, 234/a, 234/b, 244, paragrafi 2, 244/a, 245, 245/1, paragrafët 2 dhe 4, 257, 258, paragrafi 2, 259, paragrafi 2, 259/a, 260, 312, 319, 319/a, 319/b, 319/c, 319/ç, 319/d, 319/dh, 319/e, 328 dhe 328/b, të Kodit Penal, si dhe çdo vepër penale e kryer nga grupi i strukturuar kriminal, organizata kriminale, organizata terroriste dhe banda e armatosur, sipas përcaktimeve të Kodit Penal.

48. Së dyti, Gjykata e Posaçme u krijua si një gjykatë subjektesh, pasi kjo gjykatë ka kompetencë të gjykojë të gjitha akuzat penale të kryera nga funksionarët e lartë shtetërorë ose ish-funksionarët e lartë, në rast se veprat penale për të cilat akuzohen janë kryer gjatë kohës që ata kanë qenë në ushtrim të detyrës. Ligjvënësi ka përcaktuar gjykimin e akuzave penale ndaj këtyre subjekteve të posaçme dhe nuk rezulton të ketë bërë dallim, në varësi të faktit se kush e përfaqëson akuzën në gjyq, Prokuroria e Posaçme apo viktima akuzuese, pasi qëllimi i ligjvënësit ka qenë që Gjykata e Posaçme të gjykonte funksionarët e lartë shtetërorë. Kolegji çmon që në kushtet kur ligjvënësi nuk ka bërë dallim në këtë drejtim, atëherë një dallim i tillë nuk mund të bëhet as nga gjykatat, pasi një interpretim i tillë do të ishte tejkalim i parashikimit ligjor dhe gjithashtu i qëllimit që ka pasur ligjvënësi në ndryshimet thelbësore që miratoi me paketën e Reformës në Drejtësi.

49. Së fundmi, Kolegji çmon të nevojshme të kalohet tek interpretimi sistematik dhe literal i dispozitave procedurale penale, për të arritur në një konkluzion të qartë se çfarë do të konsiderohet akuzë penale ndaj funksionarëve të lartë shtetërorë, sipas përcaktimit të bërë në nenin 75/a, të K. Pr. Penale.

50. Neni 148/1, i Kushtetutës parashikon: *“Prokuroria ushtron ndjekjen penale, si dhe përfaqëson akuzën në gjyq në emër të shtetit. Prokuroria kryen edhe detyra të tjera të caktuara me ligj.”*. Nga ana tjetër, paragrafi 4 i kësaj dispozite parashikon se: *“Prokuroria e Posaçme dhe Njësia e Posaçme Hetimore për ndjekjen penale dhe hetimin e veprave penale të korrupsionit, krimit të organizuar dhe çështjeve penale sipas nenit 135, paragrafi 2, të Kushtetutës, janë të pavarura nga Prokurori i Përgjithshëm. Njësia e Posaçme Hetimore është në varësi të Prokurorisë së Posaçme.”*.

51. Neni 24/1, i K. Pr. Penale parashikon: *“Prokurori ushtron ndjekjen penale dhe përfaqëson akuzën në gjyq në emër të shtetit, drejton dhe kontrollon hetimet paraprake dhe veprimtarinë e policisë gjyqësore, si dhe kryen vetë çdo veprim hetimor që e çmon të nevojshëm, merr masa për ekzekutimin e vendimeve penale, mbikëqyr ekzekutimin e tyre, si dhe ushtron funksionet e bashkëpunimit gjyqësor me autoritetet e huaja, sipas rregullave të caktuara në këtë Kod.”*. Neni 25 i K. Pr. Penale parashikon se: *“Për veprat penale të parashikuara nga neni 75/a, i këtij Kodi, funksionet, sipas nenit 24, të tij, ushtrohen në të gjitha shkallët e gjykimin nga prokurorët e Prokurorisë së Posaçme.”*.

52. Neni 4, i ligjit nr. 95/2016, “Për organizimin dhe funksionimin e institucioneve për të luftuar korrupsionin dhe krimin e organizuar”, parashikon: *“Prokuroria e Posaçme ushtron ndjekjen penale dhe përfaqëson akuzën në emër të shtetit para Gjykatës së Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar, Gjykatës së Apelit kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar, dhe Gjykatës së Lartë, merr masa dhe mbikëqyr ekzekutimin e vendimeve penale, si dhe kryen detyra të tjera të ngarkuara me ligj.”*.

53. Neni 8, i ligjit të mësipërm, parashikon se: *“Kompetenca lëndore parësore e gjykatave kundër korrupsionit dhe krimit të organizuar parashikohet në nenin 75/a, të Kodit të Procedurës Penale, por nuk mund të tejkalojë kompetencën e përcaktuar nga neni 135, pika 2, të Kushtetutës. 2. Gjykata kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar dhe Prokuroria e Posaçme janë kompetente për të shqyrtuar, hetuar dhe ndjekur penalisht çdo vepër penale, sipas pikës 1, të këtij neni, edhe në rastet kur nuk ngrihet akuzë kundër një zyrtari, sipas nenit 135, pika 2, të Kushtetutës, ose kundër një drejtuesi të një institucioni qendror ose të pavarur, sipas këtij ligji, ose nëse ai zyrtar publik ose zyrtar i lartë largohet gjatë kohëzgjatjes së hetimit.”*.

54. Referuar parashikimeve të mësipërme, Prokuroria e Posaçme ushtron ndjekjen penale dhe përfaqëson në gjyq akuzën penale për veprat penale që janë në kompetencë të GJKKO-së, sipas përcaktimit të bërë në nenin 75/a, të K. Pr. Penale. Nga ana tjetër, ligjvënësi për një kategori të caktuar veprash penale parashikon të drejtën e viktimës akuzuese për të paraqitur kërkesë në gjykatë, me qëllim për të marrë pjesë në gjykim si palë për të vërtetuar akuzën dhe për të kërkuar shpërblimin e dëmit, sipas nenit 59, të K. Pr. Penale që parashikon: *“1. Ai që është dëmtuar nga veprat penale të parashikuara nga nenet 90, 91, 92, 112, paragrafi i parë, 119, 119/b, 120, 121, 122, 125, 127, dhe 254, të Kodit Penal, ka të drejtë të paraqesë kërkesë në gjykatë dhe të marrë pjesë në gjykim si palë për të vërtetuar akuzën dhe për të kërkuar shpërblimin e dëmit.*

2. Prokurori merr pjesë në gjykimin e këtyre çështjeve dhe, sipas rastit, kërkon dënimin e të pandehurit ose pafajësinë e tij.”

55. Ligjvënësi parashikon se, për një kategori të caktuar veprash penale, viktimë akuzuese ka të drejtë të paraqitet vet në gjykim duke pasur si barrë prove vërtetimin e akuzës së ngritur prej tij. Veprat penale për të cilat parashikohet paraqitja e kërkesës nga viktimë akuzuese janë vepra penale me një rrezikshmëri më të ulët shoqërore, prandaj ligji parashikon se për këto kategori veprash penale është vet viktimë akuzuese që paraqitet në gjyq dhe provon akuzën e ngritur prej saj. Nga ana tjetër, prokurori merr pjesë në gjykimin e këtyre çështjeve dhe, sipas rastit, kërkon dënimin e të pandehurit ose pafajësinë e tij.

56. Nga interpretimi sistematik i dispozitave të K. Pr. Penale, rezulton se procesi gjyqësor penal fillon në bazë të depozitimit në Gjykatë:

- Të kërkesës së prokurorit, i cili në bazë të nenit 148/1 të Kushtetutës, ushtron ndjekjen penale dhe përfaqëson akuzën në gjyq në emër të shtetit (neni 24/1, i K. Pr. Penale); për veprat penale të parashikuara nga neni 75/a, i këtij Kodi, funksionet, sipas nenit 24, të tij, ushtrohen në të gjitha shkallët e gjykimin nga prokurorët e Prokurorisë së Posaçme (neni 25 i këtij Kodi);

- Me kërkesë të viktimës akuzuese (në referim të nenit 60, të K. Pr. Penale) për kategorinë e veprave penale të parashikuara shprehimisht në nenin 59 të këtij Kodi.

57. Në lidhje me kërkesën e paraqitur nga viktimë akuzuese, sipas nenit 59, të K. Pr. Penale, **Gjykata Kushtetuese, me vendimin nr. 3, datë 6.2.2008**, me objekt: “Shfuqizimi si i papajtuashëm me Kushtetutën i nenit 59/1 të Kodit të Procedurës Penale”, ka vendosur: “*Rrëzimin e kërkesës*”.

58. Në arsyetimin e këtij vendimi, ndër të tjera, theksohet se: “... si akuzë publike ashtu edhe akuzë private të parashikuara nga legjislacioni procedural penal janë dy mekanizma që shërbejnë për ndjekjen penale të autorit të veprës penale dhe në asnjë rast ato nuk kanë për qëllim eliminimin e njëra-tjetrës. Ato bashkëveprojnë dhe në raste të caktuara gjejnë zbatim veçmas. Gjykata Kushtetuese rithekson se në asnjë rast akuzë publike nuk mund të shmanget. Ajo ushtrohet sa herë që prokuroria krijon bindjen se vepra e kryer cenon rendin publik apo interesin e shoqërisë. Këtë prokuroria e bën edhe duke ndërhyrë në procesin e iniciuar nga i dëmtuari akuzues. (neni 59/2 i Kodit të Procedurës Penale).

... në rastet e parashikuara nga neni 59/1, nuk përjashtohet tërësisht pjesëmarrja e prokurorit. Ai ka të drejtë, që gjatë gjykimin të këtyre çështjeve të marrë pjesë duke kërkuar, sipas rastit, fajësinë ose jo të të pandehurit. Përjashtimi i betimit paraparak nga këto çështje dhe lejimi i të dëmtuarit akuzues për të ngritur akuzë nuk është marrje e kompetencave të prokurorit, por thjesht dhënie e mundësisë të dëmtuarit për të qenë aktiv në një proces ku ai është i interesuar drejtpërdrejtë.

... Nga sa më sipër, Gjykata Kushtetuese arrin në përfundimin se përmbajtja e nenit 59/1 të Kodit të Procedurës Penale nuk bie ndesh me nenin 148/1 të Kushtetutës. Ato plotësojnë njëri-tjetrin në funksion të harmonizimit më të mirë të interesit publik me atë privat. Ligjvënësi ka pasur për qëllim t'i krijojë mundësi individit të çmojë në mënyrë të pavarur shkallën e cenimit të interesave të tij dhe hapat që duhet të ndërmarrë ose jo për mbrojtjen juridike penale ose civile të tyre. Megjithatë, edhe në këto raste, ligji procedural penal nuk e shmanget pjesëmarrjen e prokurorit në gjykimin e këtyre çështjeve. Prokurori jo vetëm merr pjesë në gjykimin e të pandehurit, por sipas rastit, kërkon dënimin ose pafajësinë e tij”.

59. Kolegji çmon të nevojshëm edhe trajtimin e mjetit procedural, kërkesën e viktimës akuzuese, parashikuar nga neni 59, i K. Pr. Penale. Së pari, Kolegji vë në dukje se termi akuzë private nuk është një term i parashikuar nga Kushtetuta dhe as nga ligji. Ky term është zhvilluar dhe përpunuar në doktrinën dhe teorinë e të drejtës procedurale penale dhe i referohet kërkesës që paraqitet në gjykim nga viktimë/i dëmtuari akuzues, i cili ka detyrimin të përfaqësojë akuzën e ngritur prej tij, si dhe barrën e provës për ta provuar atë. Referuar nenit 59, të K. Pr. Penale, prokurori merr pjesë në gjykimin e këtyre çështjeve dhe, sipas rastit, kërkon dënimin e të pandehurit ose pafajësinë e tij. Nga ana tjetër, prokurori në këtë gjykim nuk përfaqëson akuzën dhe as ka barrën e provës për ta provuar atë. Arsyeja e një parashikimi të tillë ligjor lidhet me kategorinë e veprave penale, që parashikohen nga neni 59, i K. Pr. Penale, të cilat më shumë se interesin publik cenojnë interesin privat të viktimës akuzuese, në funksion të harmonizimit më të mirë të interesit publik me atë privat. Me anë të këtij

mjeti procedural, ligjvënësi ka pasur për qëllim t'i krijojë mundësi individit të çmojë në mënyrë të pavarur shkallën e cenimit të interesave të tij dhe hapat që duhet të ndërmarrë ose jo për mbrojtjen juridike penale ose civile të tyre (*shih vendimin më sipër të Gjykatës Kushtetuese*).

60. Neni 59, i K. Pr. Penale, ka për qëllim t'i krijojë mundësi individit të çmojë në mënyrë të pavarur shkallën e cenimit të interesave të tij dhe hapat që duhet të ndërmarrë ose jo për mbrojtjen juridike penale ose civile të tyre. Ligjvënësi, me parashikimin e institutit të akuzës private, është përpjekur të vendosë një balancë sa më të drejtë midis interesave publikë, nga njëra anë, të përfaqësuar dhe të mbrojtura nga prokuroria, dhe interesave privatë, nga ana tjetër, që lidhen ngushtë me individin dhe që për këtë arsye mund të mbrohen drejtpërdrejt prej tij.

61. Neni 59, i K. Pr. Penale zbatohet vetëm për veprat penale që parashikohen nga nenet 90, 91, 92, 112, paragrafi i parë, 119, 119/b, 120, 121, 122, 125, 127, dhe 254 të Kodit Penal, të cilat përmenden në mënyrë taksative në paragrafin e parë të nenit 59. Këto vepra penale karakterizohen nga mungesa e rrezikshmërisë së lartë shoqërore dhe interesi i vogël publik në çështjen konkrete. Sa më serioze të jetë vepra penale ose sa më i madh të jetë rreziku për vepra penale të përshkallëzuara, aq më tepër duhet që ndjekja penale të vazhdojë kryesisht, në interes publik, edhe sikur viktimat t'i kenë tërhequr kallëzimet e tyre.

62. Në vijim të arsyetimit të mësipërm, Kolegji vlerëson se dispozitat e Kodit të Procedurës Penale, që normojnë ushtrimin e funksioneve të Gjykatës së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar dhe Prokurorisë së Posaçme pranë kësaj gjykate në gjykimin e akuzës penale ndaj funksionarëve publikë, nuk e kufizojnë gjykimin e tyre vetëm me shqyrtimin “akuzës publike” dhe as përjashtojnë “akuzën private”, siç parashtrohet nga GJKKO-ja në mosmarrëveshjen për kompetencë, por kanë përcaktuar në kompetencë lëndore të asaj gjykate të gjithë “akuzat penale” pa përjashtim në ngarkim të funksionarëve të lartë shtetërorë, sipas përcaktimit të nenit 75/a të Kodit, natyrisht kur vepra penale është kryer gjatë ushtrimit të detyrës.

63. Kolegji çmon se pavarësisht rrezikshmërisë më të ulët shoqërore që kanë veprat penale të parashikuara nga neni 59, i K. Pr. Penale, këto vepra penale do të gjykohen nga Gjykata e Posaçme, pikërisht për shkak të faktit se janë akuza penale që ngrihen ndaj subjekteve të posaçme, me funksione të larta shtetërore, të lidhura drejtpërdrejt me interesin publik. Kompetencën Gjykata e Posaçme, në rastin e pikës “c” dhe “ç”, të nenit 75/a, të Kodit, e merr pikërisht për shkak se i akuzuar është subjekti i posaçëm dhe nuk kushtëzohet nga lloji i veprës penale apo ndaj faktit se kush e përfaqëson akuzën në gjykim. Në rast se ligjvënësi do të kishte pasur një qëllim të tillë, ai do e kishte parashikuar, siç ka bërë ndarjen në varësi të llojit të veprës penale në pikën “a”, të nenit 75/a të K. Pr. Penale.

64. Kolegji çmon se është e vërtetë se GJEDNJ-ja, në çështjen Deweer kundër Belgjikës, është shprehur se “akuza”, në kuptimin e nenit 6§1, mund të përkufizohet si “*njoftimi zyrtar i një individi, nga ana e autoritetit kompetent, se mendohet që ka kryer një veprë penale*”, megjithatë ky vendim duhet të interpretohet sipas kontekstit të dhënë nga kjo Gjykatë. GJEDNJ-ja, në këtë vendim, por edhe në vendime të tjera, ka mbajtur qëndrimin se një person i ndaluar dhe i detyruar për t'u betuar, përpara se të merrej në pyetje në cilësi dëshmitari, ishte tashmë objekt i një “akuze penale” dhe përfitonte nga e drejta për të heshtur (Brusco kundër Francës, §§46–50). Sipas GJEDNJ-së nuk është përfaqësimi i akuzës nga prokuroria që kushtëzon faktin nëse ka një akuzë të ngritur ndaj të akuzuarit apo jo. Akuza është e tillë, pavarësisht se përfaqësohet nga organi publik apo një subjekt privat. Akuza i referohet atribuimit ndaj të akuzuarit të kryerjes së një veprë penale, e cila sjell pasoja ndaj të akuzuarit, në lidhje me të drejtat apo liritë e tij personale.

65. Për sa i përket kuptimit autonom të termit “penal”, sipas GJEDNJ-së, Konventa nuk u kundërvihet prirjeve për “depenalizim” që hasen brenda shteteve kontraktuese. Megjithatë, veprat që pas depenalizimit klasifikohen si “shkelje administrative” mund t'i përkasin kuptimit autonom të veprës “penale”. Lënia në dorë të shteteve e kompetencës për t'i përjashtuar këto vepra mund të sillte rezultate të papajtueshme me objektin dhe qëllimin e Konventës (Öztürk k. Gjermanisë, §49).

66. Gjithashtu, GJEDNJ-ja ka arsyetuar se pikënisja e shqyrtimit të zbatueshmërisë së pjesës penale të nenit 6 të Konventës, mbështetet te kriteret e parashtruara në vendimin *Engel me të tjerë k. Vendeve të Ulëta*, §§82–83, kritere që janë:

1. Cilësimi në të drejtën e brendshme;
2. Natyra e veprës;
3. Ashpërsia e dënimit që rrezikon t'i jepet personit të interesuar.

67. Kriteri i parë është me peshë relative dhe shërben vetëm si pikënisje. Vendimtare është të shihet nëse një vepër klasifikohet apo jo si vepër penale nga e drejta e brendshme. Në mungesë të këtij klasifikimi, Gjykata do të shohë se çfarë ka prapa klasifikimit kombëtar, duke marrë në shqyrtim realitetin substancial të procedurës në fjalë. Kriteri i dytë dhe ai i tretë, që parashtrohen në vendimin *Engel me të tjerë k. Vendeve të Ulëta*, janë alternativë dhe jo medoemos të bashkueshëm; që neni 6 të gjykohet i zbatueshëm, mjafton që vepra në fjalë të konsiderohet, për vetë natyrën e saj, si “penale” nga këndvështrimi i Konventës ose që vepra ta bëjë personin subjekt për një sanksion, i cili, për vetë natyrën dhe shkallën e tij të ashpërsisë, i takon përgjithësisht sferës “penale” (*Lutz k. Gjermanisë*, §55; *Öztürk k. Gjermanisë*, §54).

68. Sipas GJEDN-sëJ, fakti që një vepër mund të mos jetë e dënueshme me masë burgimi nuk është në vetvete vendimtar, sepse dobësia relative e masës së parashikuar të dënimit nuk e zhvesh një vepër nga karakteri i saj i brendshëm penal (*po aty*, §53; *Nicoleta Gheorghe k. Rumanisë*, §26). Megjithatë, mund të zgjidhet një qasje bashkuese në qoftë se një analizë më vete e secilit kriter nuk jep mundësi për të arritur në një përfundim të qartë, për sa i përket ekzistencës së një akuze në fushën penale (*Bendenoun k. Francës*, §47). Duke përdorur shprehjet “akuzë penale” dhe “i akuzuar për një vepër”, tre paragrafët e nenit 6 u referohen situatave identike. Për rrjedhojë, sipas GJEDNJ-së kriteri i zbatueshmërisë së nenit 6, në pjesën e tij penale, është i njëjti për të tre paragrafët.

69. Sa më sipër, duke marrë në konsideratë kriteret e përcaktuara nga GJEDNJ-ja si të rëndësishme në përcaktimin nëse kemi një akuzë penale, në kuptim të nenit 6 të Konventës, arrihet në përfundimin se edhe kërkesa me të dëmtuar akuzues përfshihet në konceptin e akuzës penale. Prandaj, edhe në vështrim të praktikës së GJEDNJ-së, Kolegji vlerëson se akuza penale përfshin si koncept si akuzën e përfaqësuar në gjykim nga prokuroria, ashtu edhe kërkesën e paraqitur nga viktimat akuzuese, sipas nenit 59 të K. Pr. Penale.

70. Duke iu rikthyer kuadrit ligjor shqiptar, referuar interpretimit historik të dispozitave kushtetuese dhe atyre procedurale penale, para ndryshimeve të vitit 2016–2017, rezulton se juridiksioni fillestar për akuzat penale ndaj funksionarëve të lartë shtetërorë iu suprimua Gjykatës së Lartë dhe i kaloi një gjykatë të posaçme, Gjykatës së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar. Kjo gjykatë u krijua si një gjykatë e posaçme për gjykimin e veprave penale të parashikuar nga neni 75/a, paragrafi 1 dhe 2, i K. Pr. Penale, si dhe gjykatë që do të gjykonte subjekte të posaçme, konkretisht ata të parashikuar në paragrafin 3, të nenit 75/a, të Kodit.

71. Pra, rezulton se pas ndryshimeve kushtetuese, të miratuara me ligjin nr. 76/2016, datë 22.7.2016, të pasuara me ndryshimet ligjore, juridiksioni fillestar i Gjykatës së Lartë i kaloi Gjykatës së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar. Në kushtet kur Gjykata e Lartë gjykonte të gjitha akuzat penale ndaj funksionarëve të lartë shtetërorë, pa u bërë dallimi nëse akuza përfaqësohej nga prokuroria apo nga viktimat akuzuese, Kolegji çmon se nuk ka arsye pse një dallim i tillë të bëhet tani që kompetencën lëndore për gjykimin e subjekteve të posaçme e ka Gjykata e Posaçme. Për më tepër, ky dallim nuk mund të bëhet për aq kohë sa nuk e bën vet ligji.

72. Pranimi i interpretimit të bërë nga Gjykata e Posaçme do të cenonte garancitë e vendosura nga vet Kushtetuta dhe ligji, që një kategori e subjekteve të posaçme të gjykohej jo nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, por nga një gjykatë e juridiksionit të posaçëm, e krijuar enkas për të ofruar garanci shtesë, në drejtim të garantimit të procesit të rregullt ligjor dhe një vendimmarrje të drejtë. Në kushtet kur vet ligjvënësi nuk ka bërë një dallim të tillë, interpretimi tej parashikimit

kushtetues dhe ligjor do të cenonte jo vetëm parimin e ligjshmërisë, por edhe atë të ndarjes dhe balancimit të pushteteve.

73. Në mbështetje të këtij arsyetimi të Kolegjit vjen edhe interpretimi logjik, sipas qëllimit që ka pasur ligjvënësi kur ka bërë ndryshimet kushtetuese dhe ato ligjore. Krijimi i Gjykatës së Posaçme, si një gjykatë subjekti, që do të gjykonte funksionarët e lartë shtetërorë, kishte si qëllim ofrimin e garancive shtesë që një kategori e veçantë subjektësh, për shkak të funksionit që mbajnë, e lidhur kjo drejtpërdrejtë me interesin publik, të gjykohen nga një gjykatë e posaçme, që ofron garanci shtesë si për sa i përket përbërjes së saj, mënyrës së zgjedhjes së gjyqtarëve dhe në funksion të rritjes së standardit të procesit të rregullt ligjor. Qëllimi i ligjvënësit ka qenë që juridiksioni fillestar që ushtronte Gjykata e Lartë t'i kalonte një gjykatë të posaçme dhe nuk rezulton që ligjvënësi të ketë bërë diferencim të kompetencave lëndore të Gjykatës së Posaçme, në varësi të faktit se kush e përfaqësonte akuzën në gjykim. Në kushtet kur vet ligjvënësi nuk ka bërë një dallim të tillë, Kolegji vlerëson se arsyetimi i Gjykatës së Posaçme, në ngritjen e mosmarrëveshjes së kompetencës, është një tejkalim i parashikimit ligjor.

74. Kolegji çmon se Gjykata e Posaçme ka interpretuar në mënyrë të ngushtuar, duke i dhënë nenit 75/a, paragrafët 3 dhe 4, një kuptim të ndryshëm nga ai që i ka dhënë ligjvënësi. Ligjvënësi ka përcaktuar se gjykata e posaçme gjykon akuzat penale ndaj funksionarëve të lartë shtetërorë dhe nuk përcakton se kompetenca i referohet vetëm akuzës që përfaqëson në gjykim Prokuroria e Posaçme. Në kushtet kur Kodi i Procedurës Penale parashikon se akuza në gjykim përfaqësohet nga prokuroria, por mund të ketë edhe kërkesë nga viktimë akuzuese, Kolegji vlerëson se kur i akuzuari është një nga subjektet e posaçme, të parashikuara nga neni 75/a i K. Pr. Penale, kompetenca lëndore për gjykimin e këtyre akuzave i përket Gjykatës së Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar.

75. Sa më sipër, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, vlerëson që lidhje me pyetjen e shtruar për njësim, duhet të arrihet në këtë përfundim njësoj:

Gjykata e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar është kompetente për shqyrtimin e të gjitha akuzave penale të ngritura ndaj një subjekti të posaçëm të parashikuar nga neni 75/a i Kodit të Procedurës Penale. Gjykata e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar është kompetente për shqyrtimin e akuzave penale në të cilat akuza në gjykim përfaqësohet nga prokuroria, si dhe për gjykimin e akuzave penale të viktimës akuzuese, të ngritura ndaj një subjekti të posaçëm, sipas nenit 59 të K. Pr. Penale.

76. Në lidhje me zgjidhjen e çështjes objekt gjykimi, referuar përfundimit të mësipërm njësoj, Kolegji Penal vendos zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës lëndore ndërmjet Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar për shqyrtimin e çështjes penale me nr. 227-2021 Regj. Themeltar, datë regjistrimi 30.3.2021, me viktimë akuzuese Lulzim Basha, kundër të akzuarit Erion Veliaj për veprën penale “Shpifja”, parashikuar nga neni 120/2 i Kodit Penal, duke përcaktuar Gjykatën e Posaçme të Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar, si gjykata kompetente për shqyrtimin e çështjes.

PËR KËTO ARSYE:

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, mbështetur në nenin 91 të Kodit të Procedurës Penale,

VENDOSI:

1. Zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës lëndore ndërmjet Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe Gjykatës së Posaçme të Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar për shqyrtimin e çështjes penale me nr. 227-2021 Regj. Themeltar, datë regjistrimi 30.3.2021, me viktimë akuzuese Lulzim Bashën, kundër të akzuarit Erion Veliaj për veprën penale “Shpifja”, parashikuar nga neni 120/2 i Kodit Penal, duke përcaktuar Gjykatën e Posaçme të Shkallës së Parë

kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar si gjykata kompetente për shqyrtimin e çështjes.

2. Ky vendim për njësimin e praktikës gjyqësore publikohet në Fletoren Zyrtare të radhës.

Tiranë, më 27.7.2021.

Anëtarë: Ilir Panda (kryesues), Albana Boksi, Sandër Simoni.

Anëtarë kundër: Klodian Kurushi, Sokol Binaj

MENDIM I PAKICËS

1. Ne gjyqtarët, Klodian Kurushi dhe Sokol Binaj, jemi kundër vendimit njëhsues të dhënë nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë në çështjen penale regjistruar në Gjykatën e Lartë me nr. 23-2021-vendimi, datë 27.7.2021, që i referohet rastit të zgjidhjes së mosmarrëveshjes për kompetencë midis Gjykatës së Shkallës së Parë Tiranë dhe Gjykatës së Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar për gjykimin e veprës penale të “Shpifjes”, parashikuar nga neni 120/2, i Kodit Penal, ndaj të akuzuarit Erion Veliaj, Kryetar i Bashkisë Tiranë.

2. Shtetasi Lulzim Basha, me cilësinë procedurale penale të viktimës akuzuese, i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, me dy kërkesa penale, duke kërkuar gjykimin e të akuzuarit Erion Veliaj, për veprën penale “Shpifja” kryer botërisht, parashikuar nga neni 120, paragrafi i dytë, i Kodit Penal, konkretisht me kërkesën penale nr. 115/11 akti, datë 5.10.2020 dhe kërkesën penale nr. 117 akti, datë 6.10.2020. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin datë 26.10.2020, ka vendosur bashkimin e këtyre dy kërkesave penale, në bazë të neneve 79 dhe 92, të Kodit të Procedurës Penale, dhe gjykimin e tyre në një të vetme.

3. Nga aktet rezulton se viktimë akuzuese, Lulzim Basha, është Kryetar i Partisë Demokratike të Shqipërisë, ndërsa i akuzuari, Erion Veliaj, është Kryetar i Bashkisë Tiranë. Viktimë akuzuese ka pretenduar se i akuzuari, në datën 24.9.2020, ka qenë i ftuar në emisionin “Opinion” në televizionin kombëtar “Klan”, dhe aty ka shpifur për viktimën akuzuese duke pretenduar edhe se ka prova për to. Gjithashtu, në datën 2.10.2020, ka qenë duke drejtuar fushatën elektorale në Tiranë dhe ka vijuar të thellojë shpifjen në drejtim të viktimës akuzuese. Viktimë akuzuese ka pretenduar se i akuzuari ka konsumuar veprën penale “Shpifja”, duke deklaruar një sërë thëniesh të pavërteta, prandaj i është drejtuar gjykatës me kërkesën objekt gjykimi.

4. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, për këtë çështje të regjistruar pranë saj, shpalli moskompetencën lëndore dhe i dërgoi aktet Gjykatës së Shkallës së Parë kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar Tiranë. Gjykata e Posaçme e Shkallës së Parë, pasi mori në shqyrtim aktet e sjella, ngriti përpara Gjykatës së Lartë çështjen e mosmarrëveshjes së kompetencës lëndore që kishte lindur midis dy gjykatave të shkallëve të para.

5. Në përfundim, Gjykata e Lartë, në zgjidhjen e mosmarrëveshjes për kompetencë lëndore, vendosi që Gjykata e Posaçme, në bazë të nenit 75/a, germa “c”, të KPP-së, është gjykatë kompetente për gjykimin e kërkesave të paraqitura drejtpërdrejtë në gjykatë nga viktimë akuzuese, në bazë të nenit 59, të KPP-së, ku si palë e akuzuar është një prej funksionarëve të parashikuar nga neni 75/a, germa “c”, i KPP-së.

6. Një ndër çështjet e shtruara për njësim i referohej interpretimit të termit “akuzë penale”, i parashikuar si i tillë në nenin 75/a, germa “c”, të KPP-së. Në vendimin njëhsues, Kolegji arriti në përfundimin se pavarësisht rrezikshmërisë më të ulët shoqërore që kanë veprat penale të parashikuara nga neni 59, i Kodit të Procedurës Penal, këto vepra penale do të gjykohen nga Gjykata e Posaçme, pikërisht për shkak të faktit se janë akuza penale që ngrihen ndaj subjekteve të posaçme, me funksione të larta shtetërore, të lidhura drejtpërdrejt me interesin publik⁷.

⁷ Një përfundim i tillë është pasqyruar në paragrafët 63, 64, 65 të vendimit njëhsues.

7. Pakica nuk ndan të njëjtin mendim në lidhje me përfundimin e mësipërm. Formulimi i parashikuar në nenin 75/a, germa “c”, të KPP-së, i referohet si burim ligjor nenit 135, pika 2, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë. Në këtë pikë përmbajtja e nenit 75/a, germa “c”, të KPP-së, është identike për nga formulimi me përmbajtjen e nenit 135, pika 2, të Kushtetutës, që i referohet rastit të gjykit të akuzave penale kundër funksionarëve shtetërorë në Gjykatën e Posaçme. Kështu që interpretimi i termit “akuzë penale” duhet të mbështetet në burimet kushtetuese.

8. Në vlerësimin e pakicës termi “akuzë” dhe “akuzë penale”, parashikuar nga nenet 135, pika 2, 148, pika 1, 148/dh, pika 1, në Kushtetutë, përfshin vetëm Organin e Prokurorisë si subjekt kushtetues i ngarkuar me funksionin e ushtrimit të ndjekjes penale dhe përfaqësimit të akuzës në emër të shtetit përpara gjykatave. Në funksion të këtij qëllimi, edhe në aneksin e Kushtetutës, në nenin E, pika 2, të saj, që bën fjalë për rastin e “Vlerësimit të aftësive profesionale”, përmendet termi “Akuzë Publike”. Në asnjë dispozitë kushtetuese nuk është parashikuar mundësia e subjekteve të tjera, të ndryshme nga Prokuroria, të ushtrojnë ndjekjen penale apo/dhe të përfaqësojnë akuzën përpara gjykatave. Në këtë kuptim, Kushtetuta i jep atributin kushtetues vetëm Prokurorisë, si subjekt i saj, për të ushtruar ndjekjen penale dhe përfaqësuar akuzën në emër të shtetit përpara gjykatave.

9. Si rrjedhim, edhe neni 75/a, germa “c”, të Kodit të Procedurës Penale, që është i njëjtë në formulim me nenin 135, pika 2, të Kushtetutës, në vlerësimin e pakicës, duhet të interpretohet në të njëjtën frymë, duke e lidhur termin e “akuzës penale” me Prokurorinë e Posaçme që është subjekti i vetëm procedural, që pasi ushtron ndjekjen penale në vijim të saj, përfaqëson akuzën përpara gjykatës së posaçme ndaj funksionarëve shtetërorë. Akuza e integruar në kërkesën për gjykim nga viktimat akuzuese ndaj të akuzuarit, sipas nenit 59, pika 1, të Kodit të Procedurës Penale, nuk është njëjtë dhe e barasvlershme me akuzën penale të parashikuar si term nga neni 135, pika 2, i Kushtetutës dhe neni 75/a, germa “c”, i Kodit të Procedurës Penale.

10. Akuza penale përbëhet nga disa komponentë të rëndësishëm kushtetues që janë ushtrimi i ndjekjes penale dhe përfaqësimi i saj nga prokuroria përpara gjykatave. Në këtë kuptim “akuza penale” përgjatë procesit penal përfaqëson sintezën e hetimeve paraprake, konkretizon ushtrimin e ndjekjes penale, si dhe lejon prokurorin ta prezantojë atë përpara gjykatës. Me fillimin e përfaqësimit të akuzës penale përpara gjykatës, prokurori nuk ka mundësi të disponojë mbi vetë akuzën e paraqitur prej tij në gjykim.

11. Këto komponentë të përmendur më lart, nuk i gjejmë tek akuza e përfaqësuar nga viktimat akuzuese sipas nenit 59, të Kodit të Procedurës Penale. Pakica mendon se në gjykimet mbi bazën e kërkesës së viktimës akuzuese nuk ka ndjekje penale dhe as hetime paraprake, siç ndodh në rastin e akuzës publike. Në rastet e parashikuara nga neni 59/1, i KPP-së, ka vetëm hetim gjyqësor, i cili shërben për të vërtetuar bazueshmërinë e kërkesës së të dëmtuarit akuzues (*shih vendimin nr. 3, datë 6.2.2008, dhe vendimin nr. 27, datë 9.5.2012, të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë kuptim “akuza penale” nuk është e njëjtë me “akuzën” që përfaqëson viktimat akuzuese para gjykatës.

12. Interpretimi i termit “akuzë penale”, në rastin në gjykim, merr një rëndësi të veçantë në aspektin e procesit të rregullt ligjor duke iu referuar elementit të “*gjykatës së krijuar me ligj*”. Sipas mendimit të pakicës, gjykata e posaçme, në bazë të nenit 75/a, germa “c”, të Kodit të Procedurës Penale gjykon funksionarët shtetërorë për akuzat penale që detyrimisht përfaqësohen nga Prokuroria e Posaçme, për të gjitha arsyet e përmendura më lart. Akuza e ngritur nga viktimat akuzuese në bazë të nenit 59, të Kodit të Procedurës Penale, të cilës i mungon faza e hetimeve paraprake, si dhe ushtrimi i ndjekjes penale, nuk duhet të shqyrtohet nga gjykata e posaçme pasi ajo nuk është akuzë penale. Si rrjedhim, në gjykimin e veprave penale dhe subjekteve të parashikuara nga neni 75/a, i Kodit të Procedurës Penale, sipas pakicës gjykata e posaçme vihet në lëvizje vetëm nga Prokuroria e Posaçme. Gjykimi i akuzave të ngritura nga viktimat akuzuese përpara gjykatës së posaçme nuk përshtatet me elementin e “*gjykatës së krijuar me ligj*”.

13. Sipas mendimit të pakicës, veprat penale që ndiqen me ankimin e viktimës akuzuese sipas nenit 59, të Kodit të Procedurës Penale, duhet të gjykohen nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm. Duke iu referuar rastit në gjykim, pakica mendon se gjykimi i veprës penale të “Shpifjes” parashikuar nga neni 120/2, i Kodit Penal, kërkuar nga viktima akuzuese, Lulzim Basha, Kryetar i Partisë Demokratike, ndaj të akuzuarit, Erion Veliaj, Kryetar i Bashkisë Tiranë, duhet të gjykohet nga Gjykata e Shkallës së Parë Tiranë.

Tiranë më 27.7.2021.

Anëtarë: Sokol Binaj, Klodian Kurushi.